

BOSNA I HERCEGOVINA
FEDERACIJA BOSNE I HERCEGOVINE
VRHOVNI SUD
FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE
Broj: 65 0 P 829615 20 Spp
Sarajevo, 15.12.2020. godine

Vrhovni sud Federacije Bosne i Hercegovine u Sarajevu, odlučujući o zahtjevu Općinskog suda u Sarajevu za rješavanje spornog pravnog pitanja u predmetu 65 0 P 829615 20 P od 17.7.2020. godine, na osnovu odredbe člana 61. Zakona o parničnom postupku¹, te odredbe člana 18. Pravilnika o unutrašnjem sudskom poslovanju Federacije Bosne i Hercegovine i Brčko Distrikta², na sjednici Građanskog odjeljenja održanoj dana 15.12.2020. godine, donio je:

ODLUKU

Usvaja se zahtjev Općinskog suda u Sarajevu za rješavanje spornog pravnog pitanja, pa Građansko odjeljenje Vrhovnog suda Federacije BiH izražava sljedeće:

PRAVNO SHVATANJE

U parničnom postupku koji je pokrenut tužbom za utvrđenje i otklanjanje diskriminacije u Zakonu o osnovama socijalne zaštite, zaštite civilnih žrtava rata i zaštite porodica sa djecom, sud nije nadležan da odlučuje o pravima i isplatama naknada koje su regulisane tim zakonom.

O b r a z l o ž e n j e

Dana 17.7.2020. godine Općinski sud u Sarajevu je na osnovu odredbe člana 61. Zakona o parničnom postupku (dalje: ZPP)³ podnio ovom sudu zahtjev za rješavanje spornog pravnog pitanja, uz koji je dostavio i spis tog suda broj 65 0 P 829615 20 P, sa prijedlogom tužene za podnošenje zahtjeva za rješavanje spornog pravnog pitanja, i podneskom kojim se tužitelji očituju na taj prijedlog. Nakon dostavljanja predmeta na

¹ „Službene novine FBiH“ broj: 53/03, 73/05, 19/06 i 98/15

² „Službeni glasnik BiH“ broj 66/12 i 40/14

³ „Službene novine FBiH“, broj 53/03, 73/05, 19/06 i 98/15

rješavanje ovom sudu, tužitelji su dostavili i podnesak kojim se dodatno očituju na prijedlog tužene.

Naznačena su sljedeća sporna pitanja:

1. *Da li je sud u parničnom postupku nadležan da utvrđuje postojanje sistemske diskriminacije u Zakonu o osnovama socijalne zaštite, zaštite civilnih žrtava rata i zaštite porodica sa djecom („Službene novine FBiH“, br. 36/99, 54/04, 39/06, 14/09, 40/16 i 45/18)?*
2. *Da li sud u parničnom postupku pokrenutom zbog diskriminacije može odlučivati o pravima i isplatama naknada koje su regulisane Zakonom o osnovama socijalne zaštite, zaštite civilnih žrtava rata i zaštite porodica sa djecom, a koja prava i naknade se ostvaruju po pravilima upravnog postupka sa mogućnošću vođenja upravnog spora?*
3. *Da li sud u parničnom postupku može utvrđivati prava i isplate naknada koje nisu regulisane Zakonom o osnovama socijalne zaštite, zaštite civilnih žrtava rata i zaštite porodica sa djecom, kao ni bilo kojim drugim važećim propisom?*

Iz stanja u spisu prvostepenog suda proizlazi da su dana 27.1.2020. godine Općinskom sudu u Sarajevu je podnesena tužba 10 tužitelja (Čorhodžić Elvir iz Tuzle dr.) protiv tužene Federacije BiH, radi utvrđenja diskriminacije i isplate, u kojoj se traži da sud utvrdi da su tužitelji sistemski diskriminirani od strane tužene Federacije BiH direktno, zakonom, na način da su donošenjem i primjenom Zakona o osnovama socijalne zaštite, zaštite civilnih žrtava rata i zaštite porodica sa djecom stavljeni u nejednak položaj u odnosu na civilne žrtve rata u pogledu obima i visine primanja, prava na ličnu invalidninu, prava na tuđu njegu i pomoć i prava na ortopedski dodatak, kao i sa naloži tuženoj da tužiteljima Č.E., S.S., A.Z., A.Z., V.I., M.P., Č.M. i R.H., neratnim invalidima I grupe, sa 100% oštećenja organizma, izjednači obim i visinu primanja, tako da im ubuduće, počev od podnošenja ove tužbe, isplaćuje ličnu invalidninu u iznosu od 513,00 KM mjesečno, dodatak za tuđu njegu i pomoć u iznosu od 513,00 KM mjesečno, te ortopedski dodatak u visini od 212,86 KM mjesečno, sve u roku od 30 dana, a tužiteljima I.S. i L.T., neratnim invalidima II grupe, sa 90% oštećenja organizma, ličnu invalidninu u iznosu od 374,49 KM mjesečno, dodatak za tuđu njegu i pomoć u iznosu od 359,11 KM mjesečno, te ortopedski dodatak u visini od 161,48 KM mjesečno, sve u roku od 30 dana.

Svim tužiteljima su, rješenjem nadležnih centara za socijalni rad priznata prava na ličnu invalidninu, dodatak za tuđu njegu i pomoć, te ortopedski dodatak, u skladu sa odredbama Zakona o osnovama socijalne zaštite, zaštite civilnih žrtava rata i zaštite porodica sa djecom FBiH i Zakona o upravnom postupku FBiH. Rješenja su donesena nakon stupanja na pravnu snagu Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o osnovama socijalne zaštite, zaštite civilnih žrtava rata i zaštite porodica sa djecom FBiH iz 2009. godine⁴, a u upravnom postupku je utvrđeno da je taj zakon pravilno primijenjen.

Tužba se zasniva na tvrdnji tužitelja da u samom zakonu postoji nejednakost između dvije kategorije invalida koji su korisnici socijalne zaštite prema odredbama citiranog zakona: „neratnih invalida“, čija je invalidnost nastala rođenjem ili bolešću, i civilnih žrtava rata, čija invalidnost je nastala kao posljedica rata. Nejednakost se, po mišljenju

⁴ „Službene novine FBiH“, broj 14/09

tužitelja, ogleđa u tome što je propisana visina naknada za neratne invalide značajno manja u odnosu na civilne žrtve rata, pa su tužitelji istim zakonom, kao neratni invalidi stavljeni u nejednak položaj u odnosu na drugu kategoriju invalida, samo zbog razlike u nastanku invaliditeta.

Općinski sud u Sarajevu je u zahtjevu za rješavanju spornog pravnog pitanja naveo da je pred tim sudom pokrenut veći broj parničnih postupaka, po tužbama bivših i sadašnjih korisnika prava po osnovu Zakona o osnovama socijalne zaštite, zaštite civilnih žrtava rata i zaštite porodica sa djecom⁵, protiv tužene Federacije BiH, radi utvrđenja diskriminacije i isplate, zbog čega postoji stvarna potreba da Vrhovni sud Federacije zauzme pravni stav o naznačenim pravnim pitanjima. U zahtjevu su izloženi kratak prikaz utvrđenog stanja stvari i navodi stranaka o spornom pravnom pitanju. Prvostepeni sud je priložio i sopstveno tumačenje spornih pravnih pitanja, prema kojem nadležnost redovnog suda da u parničnom postupku odlučuje o postojanju i otklanjanju diskriminacije, kao i da dosudi diskriminiranom licu naknadu ukoliko su zahtjevi osnovani, a što tužitelji predmetnom tužbom i traže, proizlazi iz odredaba Zakona o sudovima Federacije BiH i Zakonom o zabrani diskriminacije BiH.

Shodno odredbi člana 61.a. ZPP, ako u postupku pred prvostepenim sudom u većem broju predmeta postoji potreba da se zauzme stav o spornom pravnom pitanju koje je od značaja za odlučivanje o predmetu postupka pred prvostepenim sudovima, prvostepeni sud će po službenoj dužnosti ili na prijedlog stranke zahtjevom pokrenuti postupak pred Vrhovnim sudom Federacije BiH radi rješavanja spornog pravnog pitanja, a odredbom člana 61.b. ZPP je propisano šta zahtjev suda treba sadržavati.

Budući da su u konkretnom slučaju ispunjene sve procesne pretpostavke za rješavanje spornog pravnog pitanja, zahtjev prvostepenog suda je dopušten.

Prvo sporno pitanje je procesno-pravno, a odnosi se na nadležnost suda za postupanje u predmetu u kojem se tužbom traži da sud utvrdi da je tužena donošenjem zakona povrijedila pravo tužitelja na jednako postupanje.

Odredbama Zakona o zabrani diskriminacije su regulisani oblici diskriminacije, a diskriminacija koja je predmet ovog spora spada u neposrednu (direktnu) diskriminaciju iz člana 3. stav 1. citiranog zakona. Tužbom se traži utvrđenje diskriminacije u zakonu, a tužbeni zahtjev se zasniva na tvrdnji tužitelja (lica sa invaliditetom) da su spornim zakonskim odredbama, koje oni smatraju diskriminatornim, dovedeni u nepovoljniji položaj za razliku od druge grupe lica sa invaliditetom (civilnih žrtava rata), u istim ili sličnim situacijama.

Polazeći od relevantnih odredaba Zakona o zabrani diskriminacije BiH i tužbenog zahtjeva u konkretnom predmetu (tačka 1.), može se zaključiti da je sud nadležan da u parničnom postupku odlučuje o tužbi lica koja traže da sud presudom utvrdi da je tuženi povrijedio njihovo pravo na jednako postupanje, jer radnja koju je tuženi preduzeo ili

⁵ „Službene novine FBiH“, br. 36/99, 54/04, 39/06, 14/09, 7/14, 45/16 i 40/18

propustio može dovesti do povrede prava na jednako postupanje (član 12. stav 3. Zakona o zabrani diskriminacije).

Naime, u korištenju prava na socijalnu zaštitu može doći do diskriminacije, uzrokovane ponašanjem državnih institucija, poslodavaca ili bilo kojeg fizičkog lica koje ima za posljedicu kršenje ili otežavanje uživanja prava nekom licu ili grupi lica samo zbog neke njihove osobine ili karakteristike. Utvrđivanje diskriminacije podrazumijeva postojanje sastavnih elemenata diskriminacije, tj. nejednakog tretmana osoba u sličnom ili istom položaju, koji je zasnovan na zabranjenom osnovu (spolu, seksualnoj orijentaciji, godinama, vjeroispovijesti, boji kože, pripadnosti nacionalnoj manjini, političkom mišljenju, itd.), a sud utvrđuje da li ti elementi postoje upravo u postupku po tužbi za zaštitu od diskriminacije.

U konkretnom slučaju, tužitelji tvrde da su određenim odredbama Zakona o osnovama socijalne zaštite, zaštite civilnih žrtava rata i zaštite porodice sa djecom, kao invalidne osobe dovedeni u nepovoljniji položaj u odnosu na invalidne osobe čija je invalidnost posljedica rata. Kako je odredbom člana 2. Zakona o zabrani diskriminacije data definicija diskriminacije, kao svakog različitog postupanja uključujući isključivanje, ograničavanje ili davanje prednosti koje je utemeljeno na stvarnim ili pretpostavljenim osnovama prema bilo kojem licu ili grupi lica, koje ima za svrhu ili posljedicu da tom licu ili licima onemogućiti ili ugrožava priznavanje, uživanje ili ostvarivanje na ravnopravnoj osnovi, prava i sloboda u svim oblastima života, te kako se zabrana diskriminacije odnosi na sve javne organe, i na sva fizička ili pravna lica, i u javnom i u privatnom sektoru, u svim oblastima, to ne postoji osnov za zaključak da sud nije nadležan da u parničnom postupku utvrđuje postojanje diskriminacije u spornom zakonu, koji je donijela tužena.

Pored toga, kada se pravna shvatanja koja su izražena u dosadašnjoj sudskoj praksi Ustavnog suda BiH (AP-4077/16 od 11.10.2018.godine, AP-4207/13 od 30.9.2016. godine..), kao i odluka Evropskog suda za ljudska prava u predmetu Popović i dr. protiv Srbije br. 26944/13 i 3 druge od 30.6.2020. godine, dovedu u vezu sa propisima o nadležnosti suda za postupanje po tužbi za zaštitu od diskriminacije, jasno je da sudovi u pojedinačnim predmetima mogu utvrđivati i postojanje sistemske diskriminacije (član 12. Zakona o zabrani diskriminacije), pri čemu su dužni zakone primijeniti na način na koji se neće kršiti prava iz Evropske konvencije o zabrani diskriminacije, dok ocjenu o tome da li je zakon, o čijem važenju ta odluka zavisi kompatibilan sa Ustavom BiH i Evropskom konvencijom o ljudskim pravima i osnovnim slobodama daje isključivo Ustavni sud (član VI.3.c Ustava BiH).

U vezi sa pitanjima 2. i 3. ovaj sud je zaključio sljedeće:

Prema odredbi člana 12. stav 1. tačka b) Zakona o zabrani diskriminacije, podnosioci tužbe za zaštitu od diskriminacije su ovlašteni da, pored utvrđenja povrede prava na jednako postupanje, traže i otklanjanje diskriminacije, odnosno izvršenje radnji kojima se uklanja diskriminacija ili njene posljedice. Pored toga, istom tužbom se može zahtijevati i naknada štete.

U konkretnom slučaju se tužbom, pored utvrđenja diskriminacije, traži i da sud naloži tuženoj Federaciji BiH da tužiteljima izjednači obim i visinu primanja sa primanjima civilnih žrtava rata, tako što će im ličnu invalidninu, dodatak za tuđu njegu i pomoć i ortopedski dodatak isplaćivati u naznačenim mjesečnim iznosima, koji su veći od iznosa koji su im utvrđeni u upravnom postupku za priznanje prava iz Zakona o osnovama socijalne zaštite, zaštite civilnih žrtava rata i zaštite porodice sa djecom, primjenom odredaba tog zakona.

Sporno pravno pitanje se odnosi na ovlaštenje suda da u parničnom postupku ponovo odlučuje o pravima o kojima je odlučeno u upravnom postupku, odnosno na mogućnost otklanjanja posljedica systemske diskriminacije na način da sud u parničnom postupku tužiteljima priznaje prava koja im primjenom spornog zakona nisu priznata u prvosnažno okončanom upravnom postupku, s obzirom na zakonom propisanu nadležnost sudova i organa uprave.

U vezi s tim, ovaj sud primjećuje da tužitelji predmetnom tužbom ne traže izmjenu spornog zakona, usklađivanje zakona, niti druga rješenja koja su usmjerena na uklanjanje systemske diskriminacije kao takve, niti pobijaju rješenja koja su donesena u upravnom postupku (jer to nije u nadležnosti redovnih sudova), a ne traže ni naknadu nematerijalne štete zbog povrede prava, nego zahtijevaju otklanjanje nejednakosti obavezivanjem tužene da isplatom određenih novčanih iznosa izjednači tužitelje sa ostalim korisnicima prava na socijalnu zaštitu po osnovu invaliditeta. Tužena, međutim, iznosi tvrdnju da bi se dopuštanjem raspravljanja po predmetnoj tužbi dovelo u pitanje načelo zakonitosti, jer bi u tom slučaju sud preuzeo nadležnosti upravnih organa, ali i Ustavnog suda BiH, koji je jedini nadležan za odlučivanje da li je zakon, o čijem važenju zavisi odluka bilo kojeg suda u BiH, kompatibilan sa Ustavom BiH, sa Evropskom konvencijom o ljudskim pravima i osnovnim slobodama i njenim protokolima, ili sa zakonima Bosne i Hercegovine.

Dakle, sud koji postupa po tužbi za utvrđenje diskriminacije dužan, je prije svega, utvrditi da li je tužba podnesena u skladu sa Zakonom o zabrani diskriminacije, odnosno da li se u konkretnom predmetu može primijeniti posebna metodologija na osnovu koje se ispituje da li određena situacija predstavlja diskriminaciju ili ne. Ako se pravilnom primjenom testa za utvrđivanje diskriminacije⁶ utvrdi nejednako postupanje za koje ne postoji objektivno i razumno opravdanje, sud može presudom naložiti da se izvrše radnje kojima se uklanja diskriminacija ili njene posljedice (cilj restitutivnog zahtjeva je da se situacija vrati u stanje u kojoj je bila prije povrede prava na jednako postupanje) ili da se tužitelju nadoknadi šteta.

Budući da je postojanje pravnog akta države na osnovu kojeg se pravi razlika moguće, i da svako ko smatra da je izložen bilo kojem zabranjenom obliku diskriminacije ovlašten da podnese tužbu i traži utvrđivanje da mu je tuženi povrijedio pravo na jednako postupanje, sud je nadležan da u parničnom postupku utvrđuje postojanje systemske

⁶ Metodologija opisana u odlukama ESLJP Burden protiv UK (13378/05), Stec and Others protiv UK (65731/01 i 65900/01) i dr.

diskriminacije u Zakonu o osnovama socijalne zaštite, zaštite civilnih žrtava rata i zaštite porodica sa djecom.

Međutim, sud nije nadležan da u parničnom postupku tužiteljima utvrđuje prava koja su regulisana tim zakonom, budući da se ista ostvaruju pred upravnim organima, i po pravilima upravnog postupka

Zbog toga, sud koji odlučuje o otklanjanju diskriminacije ne bi mogao izlaziti iz okvira propisane nadležnosti, zbog čega je nužno da tužba za utvrđivanje i otklanjanje diskriminacije predstavlja koherentnu i logičnu pravnu cjelinu, kojom se može efikasno ostvarivati zaštita od diskriminacije.

Budući da je u konkretnom slučaju upravni postupak u kojem su primijenjene odredbe spornog zakona već okončan, a sud nije nadležan da u parničnom postupku odlučuje o pravima iz tog zakona, postavlja se pitanje svrhe podnošenja zahtjeva za otklanjanje sistemske diskriminacije u parničnom postupku, ako se takva diskriminacija može otkloniti samo izmjenom zakona.

Ovaj zaključak se ne odnosi na pravo oštećenog da zahtjeva naknadu štete, u smislu člana 12. stav 1. tačka c. Zakona o zabrani diskriminacije.

Predsjednica Građanskog odjeljenja
Zdravka Grebo Jevtić,s.r.

PRILOG:

V. Relevantni propisi

Član II/4. Ustava Bosne i Hercegovine - Uživanje prava i sloboda, predviđenih u ovom članu ili u međunarodnim sporazumima navedenim u Aneksu I ovog Ustava, osigurano je svim licima u Bosni i Hercegovini bez diskriminacije po bilo kojem osnovu kao što je pol, rasa, boja, jezik, vjera, političko i drugo mišljenje, nacionalno ili socijalno porijeklo, povezanost sa nacionalnom manjinom, imovina, rođenje ili drugi status.

Član 14. Evropske konvencije - Uživanje prava i sloboda predviđenih u ovoj konvenciji osigurava se bez diskriminacije po bilo kom osnovu, kao što su spol, rasa, boja kože, jezik, vjeroispovijest, političko ili drugo mišljenje, nacionalno ili socijalno porijeklo, povezanost s nacionalnom manjinom, imovina, rođenje ili drugi status.

1. Zakon o zabrani diskriminacije

Član 1. (Predmet Zakona)

(1) Ovim zakonom uspostavlja se okvir za ostvarivanje jednakih prava i mogućnosti svim licima u Bosni i Hercegovini i uređuje sistem zaštite od diskriminacije.

(2) U skladu sa Ustavom Bosne i Hercegovine i međunarodnim standardima koji se odnose na ljudska prava i osnovne slobode, ovim zakonom utvrđuju se **odgovornosti i obaveze zakonodavne, sudske i izvršne vlasti u Bosni i Hercegovini, kao i pravnih lica i pojedinaca koji vrše javna ovlaštenja (u daljnjem tekstu: nadležne institucije Bosne i Hercegovine), da svojim djelovanjem omoguće zaštitu, promoviranje i stvaranje uslova za jednako postupanje.**

Član 2. (Diskriminacija)

(1) Diskriminacijom će se, u smislu ovog zakona, smatrati **svako različito postupanje uključujući svako isključivanje, ograničavanje ili davanje prednosti** utemeljeno na stvarnim ili pretpostavljenim osnovama prema bilo kojem licu ili grupi lica i onima koji su s njima u rodbinskoj ili drugoj vezi na osnovu njihove rase, boje kože, jezika, vjere, etničke pripadnosti, invaliditeta, starosne dobi, nacionalnog ili socijalnog porijekla, veze s nacionalnom manjinom, političkog ili drugog uvjerenja, imovnog stanja, članstva u sindikatu ili drugom udruženju, obrazovanja, društvenog položaja i spola, seksualne orijentacije, rodnog identiteta, spolnih karakteristika, **kao i svaka druga okolnost koja ima za svrhu ili posljedicu da bilo kojem licu onemogućí ili ugrožava priznavanje, uživanje ili ostvarivanje na ravnopravnoj osnovi, prava i sloboda u svim oblastima života.**

(2) Zabrana diskriminacije **primjenjuje se na sve javne organe kao i na sva fizička ili pravna lica, i u javnom i u privatnom sektoru, u svim oblastima, a naročito:** zaposlenja, članstva u profesionalnim organizacijama, obrazovanja, obuke, stanovanja, zdravstva, **socijalne zaštite**, dobara i usluga namijenjenih javnosti i javnim mjestima, te obavljanja privrednih aktivnosti i javnih usluga.

Član 5. (Izuzeci od principa jednakog postupanja)

Zakonske mjere i radnje neće se smatrati diskriminacijskim ako su zasnovane na objektivnoj i razumnoj opravdanosti. Sljedeće mjere neće se smatrati diskriminacijskim kada se njima ostvaruje legitiman cilj i ako postoji razuman odnos proporcionalnosti između sredstava koja se koriste i cilja koji se nastoji realizirati i kada: a) proizilaze iz provođenja ili donošenja privremenih posebnih mjera osmišljenih bilo da se spriječe ili nadoknade štete koje lica trpe a koje su određene osnovama navedenim u članu 2. ovog zakona i to naročito za pripadnike ugroženih grupa, kao što su: invalidna lica, pripadnici nacionalnih manjina, žene, trudnice, djeca, omladina, starija lica i druga društveno isključena lica, civilne žrtve rata, žrtve u krivičnim postupcima, raseljena lica, izbjeglice i azilanti; odnosno da se omogući njihovo puno učešće u svim oblastima života;...

Član 6. (Oblast primjene)

Ovaj zakon primjenjuje se na postupanje svih javnih tijela na nivou države, entiteta, kantona i Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine, općinskih institucija i tijela, te pravnih lica s javnim ovlaštenjima, kao i na postupanje svih pravnih i fizičkih lica, u svim a posebno u sljedećim oblastima:

...c) socijalne zaštite, uključujući socijalno osiguranje, socijalne naknade, socijalnu pomoć (naknade za stanovanje, naknade za mlade, itd.) i način postupanja prema korisnicima socijalne zaštite;

Član 12. (Posebne tužbe za zaštitu od diskriminacije)

(1) Lice ili grupa lica koja su izložena bilo kojem obliku diskriminacije, prema odredbama ovog zakona, ovlašteni su da podnesu tužbu i traže:

a) utvrđivanje da je tuženi povrijedio tužiočevo pravo na jednako postupanje, odnosno da radnja koju je preduzeo ili propustio može neposredno dovesti do povrede prava na jednako postupanje (tužba za utvrđivanje diskriminacije);

b) zabranu preduzimanja radnji kojima se krši ili može prekršiti tužiočevo pravo na jednako postupanje, odnosno da se izvrše radnje kojima se uklanja diskriminacija ili njene posljedice (tužba za zabranu ili otklanjanje diskriminacije);

c) da se nadoknadi materijalna i nematerijalna šteta uzrokovana povredom prava zaštićenih ovim zakonom (tužba za naknadu štete);

d) da se presuda kojom je utvrđena povreda prava na jednako postupanje na trošak tuženika objavi u medijima; ...

(3) O tužbama iz stava (1) ovog člana odlučuje nadležni sud primjenjujući odredbe zakona o parničnom postupku koji se primjenjuju u Bosni i Hercegovini, ako ovim zakonom nije drugačije određeno.

Iz odluka Ustavnog suda BiH:

AP-4077/16 od 11.10.2018.godine - ...prema članu II/2. Ustava Bosne i Hercegovine, Evropska konvencija se primjenjuje direktno i ima prioritet nad svim drugim zakonima. To, između ostalog, znači i da se zakoni koji nisu usaglašeni sa Evropskom konvencijom moraju primijeniti na način na koji se neće kršiti prava iz Evropske konvencije.

AP-4207/13 od 30.9.2016. godine - ...član 14. Evropske konvencije ne djeluje samostalno, već ima efekat isključivo u vezi sa pravima i slobodama garantiranim materijalnim odredbama Evropske konvencije i njenih protokola. Da bi član 14. Evropske konvencije bio primjenjiv, dovoljno je da činjenice konkretnog slučaja ulaze u opseg nekog od materijalnih prava garantiranih Evropskom konvencijom ili njenim protokolima... Prema praksi Evropskog i Ustavnog suda, razlika u postupanju bit će diskriminaciona ako za nju ne postoji objektivno i razumno opravdanje, odnosno ako se njom ne nastoji postići legitimni cilj ili ako ne postoji razuman odnos proporcionalnosti između primijenjene mjere i legitimnog cilja (Burden protiv Ujedinjenog Kraljevstva, presuda od 29. aprila 2008. godine, tačka 60). **Ustavni sud podsjeća da je zabrana kršenja diskriminacije kvalitativna, a ne apsolutna i da države u tom smislu mogu imati značajno polje slobodne procjene. Da li će to polje slobodne procjene biti široko ili usko, zavisi od: a) prirode predmetnog prava (šire je npr. kada su u pitanju socijalna i ekonomska prava, npr. vidjeti, Evropski sud za ljudska prava, Stec protiv Ujedinjenog Kraljevstva, presuda od 12. aprila 2006. godine, a vrlo usko kada su u pitanju osnovna prava); b) stepena miješanja (da li se određenom mjerom djelimično ili potpuno uskraćuje neko pravo, vidjeti, Evropski sud za ljudska prava, Aziz protiv Kipra, presuda od 22. aprila 2004. godine); i c) javnog interesa (npr. snažan interes javnosti u borbi protiv različitog postupanja po osnovu spola ili rase zahtijeva veći stepen opravdanja za različit tretman po tim osnovama).**

ESLJP

Burden protiv UK (13378/05) - Prema ustanovljenoj sudskoj praksi ESLJP, da bi se pred sudom moglo pojaviti pitanje iz člana 14. EK mora postojati razlika u postupanju prema osobama u relevantno sličnim situacijama. Takva razlika u postupanju diskriminirajuća je ako nema objektivno i razumno opravdanje; drugim riječima, ako ne slijedi legitimni cilj ili ako ne postoji razuman odnos proporcionalnosti između korištenih sredstava i cilja koji se želi ostvariti. Država ugovornica uživa slobodu procjene da li i u

kojoj mjeri razlike u inače sličnim situacijama opravdavaju drugačiji tretman, a ta je granica obično široka kada su u pitanju opće mjere ekonomske ili socijalne strategije

Stec and Others protiv UK (65731/01 i 65900/01) - Sud utvrđuje da je razlika u penzijskoj dobi između muškaraca i žena u Velikoj Britaniji prvobitno imala za cilj da se popravi nepovoljni ekonomski položaj žena. Sve dok društvene i ekonomske promjene ne uklone potrebu za posebnim tretmanom žena, takva razlika je i dalje razumno i objektivno opravdana. Odluke tužene države o vremenskom okviru i načinima ispravljanja nejednakosti nisu bile toliko očigledno nerazumne da je država premašila široku slobodu procjene u tom polju koju ima. Slično tome, odluka o povezivanju podobnosti za REA sa penzijskim sistemom bila je razumno i objektivno opravdana, s obzirom na to da se ovom naknadom želi nadoknaditi smanjena sposobnost zarade tokom radnog vijeka osobe. Stoga u ovom slučaju nije došlo do kršenja člana 14. Konvencije uzetog zajedno sa članom 1. Protokola br. 1.

Popović i dr. protiv Srbije (br. 26944/13 i 3 druge) od 30.6.2020. godine Sud je utvrdio da nije došlo do povrede člana 14. EK u vezi sa članom Protokola I – Utvrđeno je da izbor srbijanskog zakonodavca o različitim naknadama za paraplegičare, ovisno o tome jesu li civilni ili ratni veterani, nije bio bez razumne osnove. Taj se izbor temeljio na relevantnim i dovoljnim osnovama, a to su različiti načini na koje su dvije skupine pretrpjele svoje povrede. Invalidni ratni veterani ozlijeđeni su u obavljanju dužnosti, što je uključivalo veći rizik i veće poteškoće u ostvarivanju naknade, dok su civilni invalidi, kao što su aplikanti, povrijeđeni u nesrećama i imali su pristup drugim beneficijama koje nisu nužno dostupne ratnim veteranima.